

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 3, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro

Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

D24385/2023

Domnului Ilie BONCHEȘ,

Primar

Primăria municipiului Vatra Dornei

Str. Mihai Eminescu nr. 7, Vatra Dornei

e-mail: primaria@vatradornei.ro

AVOCATUL POPORULUI

REGISTRATURA GENERALĂ

IEȘIRE Nr. 31618/15. NOV. 2023

RECOMANDAREA

Nr. 165 din 15. NOV. 2023,

**privind obligația respectării normelor constituționale referitoare la
protecția copiilor și a tinerilor, prevăzute de art. 49 din Constituția României**

Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu, în temeiul art. 16 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, ca urmare a aspectelor semnalate în articolul intitulat: „*Lupta unei mame singure cu trei copii pentru o locuință demnă în Vatra Dornei*”, publicat la data de 5 septembrie 2023 pe site-ul de știri News Bucovina, în care au fost prezentate condițiile necorespunzătoare în care trăiesc trei minori în municipiul Vatra Dornei, județul Suceava.

Din cele relatate, rezulta că o familie monoparentală, alcătuită din mamă, alături de fata sa, care urmează să intre la liceu, o alta în clasa a . . . și un băiețel în vârstă de ani, care merge la grădiniță, trăiau într-un imobil degradat și lipsit de energie electrică, informațiile fiind însoțite de o înregistrare video, imaginile fiind elocvente pentru evidențierea stării deplorabile a imobilului și a condițiilor în care trăia această familie. În acest context, deși mama minorilor a încercat de mai multe ori să obțină ajutor de la autoritățile locale, primăria ar fi informat-o că imobilul insalubru în care locuia această familie monoparentală ar aparține Consiliului Județean Suceava, iar o locuință socială corespunzătoare nu ar fi disponibilă, întrucât municipiul Vatra Dornei se confruntă cu un număr mare de cereri pe care nu le poate onora în prezent.

Pentru verificarea veridicității aspectelor semnalate de presă, precum și a unor posibile încălcări ale dreptului la asistență socială (componentă a normelor constituționale care reglementează nivelul de trai), cu afectarea principiilor constituționale referitoare la *protecția copiilor și a tinerilor*, precum și cele vizând nivelul de trai, statuate de art. 49 și art. 47 din Legea fundamentală, Biroul teritorial Suceava a efectuat demersuri pe lângă Direcția Generală

de Asistență Socială și Protecția Copilului Suceava, respectiv Primăria municipiului Vatra Dornei, solicitând lămuriri prin adrese ale căror răspunsuri evidențiază următoarea situație de fapt.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Suceava a comunicat că s-a autosesizat, după mediatizarea cazului în presă, context în care a solicitat Primăriei Municipiului Vatra Dornei efectuare unei anchete sociale, și a procedat la evaluarea inițială a cazului. La momentul efectuării vizitei, mama _____ împreună cu minorii _____ și _____ au fost găsiți la reședința concubinelor mamei, _____, în municipiul Vatra Dornei, într-o locuință proprietate de stat, alcătuită dintr-o cameră, bucatărie, baie și dependințe, spațiul fiind racordat la rețeaua de apă și canal, mobilat corespunzător și întreținut, nefiind identificate elemente ale unui pericol iminent care să impună instituirea unei măsuri speciale de protecție pentru minori. În plus, din declarația mamei minorilor, rezultă că aceasta dorește să se ocupe în continuare de creșterea, educarea și îngrijirea copiilor ei, menționând că nu dorește sub nicio formă o măsură de protecție pentru copii.

De asemenea, reiese faptul că, de-a lungul timpului, mama minorilor s-a certat de câteva ori cu concubinel său, motiv pentru care ar fi dorit să aibă o locuință unde să plece cu copiii, precizând următoarele: „*regret faptul că am chemat televiziunea în acest fel expunându-mi copiii, dar am făcut acest lucru din dorința ca domnul primar să mă ajute cu o locuință*”. Cea de-a treia minoră care apare în materialul filmat este fiica numiților _____ și _____ (concubinel mamei), însă aceasta beneficiază de o măsură de protecție specială - plasament familial la bunica maternă, d-na _____ care locuiește în comuna _____, sat _____, (prin Sentința Civilă nr. _____ 4 a Tribunalului Suceava), și se afla în vizită la mama la momentul respectiv.

În concluziile anchetei sociale întocmite de Primăria Municipiului Vatra Dornei, înregistrată la DGASPC Suceava, se subliniază că minorii _____ și _____, nu se mai află în situație de risc și nu este necesară instituirea unei măsuri de ocrotire pentru aceștia, cazul rămânând în atenția DGASPC Suceava și a Serviciului de asistență socială din cadrul Primăriei Vatra Dornei, dându-se asigurări că aceste instituții vor monitoriza situația minorilor.

Din răspunsul comunicat de **Primăria municipiului Vatra Dornei** reținem că, **mama minorilor se află în evidenta direcției de asistență socială din cadrul autorității publice locale**, fiind titularul unui dosar de ajutor social, conform Legii nr.416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările ulterioare, dar și **titular al unui dosar de alocație pentru susținerea familiei, conform Legii nr. 277/2010, privind alocația pentru susținerea familiei**, republicată, cu modificările ulterioare, subliniind faptul că, în cazul copiilor acestei familii **nu s-a întocmit un plan de servicii întrucât mama nu a solicitat instituirea unei măsuri de protecție pentru aceștia.**

În plus, Primăria municipiului Vatra Dornei menționează că, pentru anul școlar anterior, minora _____ celălalt copil al d-nei _____ și care este înscrisă la Școala Gimnazială nr _____ Vatra Dornei, a beneficiat de bursă socială, dar și faptul că, **pentru copilul înscris la grădiniță nu s-a acordat stimulentele educaționale întrucât mama nu a solicitat acordarea acestui tip de beneficiu social;**

În final, autoritatea publică locală precizează că d-na _____ se află în evidența Compartimentului Spațiu Locativ din cadrul Primăriei municipiului Vatra Dornei, aceasta

având depusă o solicitare pentru obținerea unei locuințe din fondul locativ, urmând ca în momentul în care vor exista locuințe disponibile, în funcție de criteriile de acordare și eligibilitate legale, cererea aceasta să fie soluționată.

Respectarea principiului interesului superior al copilului impune în sarcina statului, prin instituțiile și autoritățile publice cu atribuții în acest domeniu, datoria de a acționa cu diligență, urmărind respectarea și garantarea dreptului la protecție și asistență în realizarea și exercitarea deplină a drepturilor copilului, obligație prevăzută de art. 5 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 48: „(1) **Copilul are dreptul de a beneficia de asistență socială și de asigurări sociale, în funcție de resursele și de situația în care se află acesta și persoanele în întreținerea cărora se găsește. (2) În cazul în care părinții sau persoanele care au, potrivit legii, obligația de a întreține copilul nu pot asigura, din motive independente de voința lor, satisfacerea nevoilor minime de locuință, hrană, îmbrăcăminte și educație ale copilului, statul, prin autoritățile publice competente, este obligat să asigure acestora sprijin corespunzător, sub formă de prestații financiare, prestații în natură, precum și sub formă de servicii, în condițiile legii; ... (4) Autoritățile administrației publice locale au obligația de a informa părintii și copiii în legătură cu drepturile pe care le au, precum și asupra modalității de acordare a drepturilor de asistență socială și de asigurări sociale.”**

De altfel, pentru realizarea acestui drept, dispozițiile art. 8 alin. (7) din Anexa 2 la H.G. nr.797/2017 (Regulamentul-cadru de organizare și funcționare al direcției de asistență socială organizate în subordinea consiliilor locale ale municipiilor și orașelor) stabilesc, în sarcina Direcției, o serie de obligații în domeniul protecției copilului, printre care și cele prevăzute la lit. a) – „monitorizează și analizează situația copiilor din unitatea administrativ-teritorială, precum și modul de respectare a drepturilor copiilor...”, lit. d) – „elaborează documentația necesară pentru acordarea serviciilor și/sau prestațiilor și acordă aceste servicii și/sau beneficii de asistență socială, în condițiile legii”, precum și cele de la lit. e) – asigură consilierea și informarea familiilor cu copii în întreținere asupra drepturilor și obligațiilor acestora, asupra drepturilor copilului și asupra serviciilor disponibile pe plan local.”

Planul de servicii¹, potrivit art. 40 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, **se întocmește și se pune în aplicare de către serviciul public de asistență socială**, organizat la nivelul administrației publice locale unde se află copilul, în urma evaluării situației copilului și a familiei acestuia. Astfel, **după aprobarea planului de servicii prin dispoziție a primarului, serviciul public de asistență socială are obligația de a oferi servicii și prestații destinate menținerii copilului în familie și de a sprijini accesul copilului și al familiei sale la alte servicii, în scopul prevenirii abuzului, neglijării, exploatării și a oricăror forme de violență asupra copilului sau separării copilului de familia sa**, finalitatea transmiterii cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială către direcția generală de asistență socială și protecția copilului impunându-se numai dacă, după acordarea serviciilor prevăzute de acest plan, se constată că menținerea copilului alături de părinții săi nu este posibilă.

¹ Art. 4 lit. f) - plan de servicii - documentul prin care se realizează planificarea acordării serviciilor și a prestațiilor, pe baza evaluării psihosociale a copilului și a familiei, în vederea prevenirii abuzului, neglijării, exploatării, a oricăror forme de violență asupra copilului, precum și a separării copilului de familia sa

De altfel, sensul expresiei *plan de servicii* este lămurit și de art. 3 lit. e) din Legea nr. 156/2023 privind organizarea activității de prevenire a separării copilului de familie, în înțelesul acestei legi, prin plan de servicii înțelegându-se: „*documentul prin care se realizează planificarea acordării serviciilor, a beneficiilor, precum și modul de acompaniere a familiei pe o perioadă de cel puțin 12 luni în vederea prevenirii separării copilului de familie.*”

Potrivit art. 7 alin. (1) din Legea nr. 156/2023 privind organizarea activității de prevenire a separării copilului de familie, „*Dacă în urma evaluării unui copil și a familiei acestuia, serviciul public de asistență socială constată că acesta se află în cel puțin o situație de vulnerabilitate prevăzută la art. 5 se întocmeste planul de servicii*”, document ce se aprobă prin dispoziție a primarului, conținutul și monitorizarea implementării planului de servicii fiind indicate în alin. (2) – alin. (7). Vulnerabilitățile la care fac referire dispozițiile art. 5 sunt analizate în raport cu: situația economică și condițiile de locuit ale familiei (alin. 1)², situația socială (alin. 2)³, starea de sănătate (alin. 3) și nivelul de educație al acesteia (alin. 4). De altfel, **neîndeplinirea obligației întocmirii planului de servicii, constituie contravenția prevăzută de art. 23 alin. (1) lit. a)⁴, sancționată cu amendă de la 1.000 lei la 2.000 lei.**

Legea nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate, republicată, instituie stimulentele educaționale, sub formă de tichete sociale, în scopul încurajării participării în învățământul preșcolar a copiilor din familii defavorizate și creșterii accesului la educație a acestora, dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. a) stabilind că, **stimulentele educaționale se acordă „din oficiu, pentru situația prevăzută la art. 2 alin. (1)⁵, după caz, odată cu stabilirea dreptului de alocație pentru susținerea familiei, sau după acordarea acesteia, persoanei care este și titularul alocației pentru susținerea familiei”.**

Normele Metodologice din 2016 de aplicare a prevederilor Legii nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate și procedura de acordare a tichetelor sociale pentru grădiniță, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 15/2016, cu modificările și completările ulterioare, stabilesc prin dispozițiile

² **Legea nr. 156/2023 - Art. 5 alin.1:** a) trăiește în sărăcie extremă; b) are venituri reduse și nu primește beneficii de asistență socială; c) are părintele unic susținător sau ambii părinți fără ocupație sau în șomaj; d) ocupă fără drept anumite spații de locuit, inclusiv spații construite ilegal sau locuințe improvizate ori spații care nu sunt destinate locuirii; e) **nu dispune de spațiu locuibil suficient raportat la numărul de persoane, respectiv locuința este supraaglomerată;** f) **locuiește în spații improprii sau întâmpină probleme privind siguranța și igiena locuinței.**

³ **Art. 5 alin.2:** a) are în îngrijire o mamă minoră sau o minoră gravidă; b) părintele unic susținător sau ambii părinți sunt plecați la muncă în străinătate; c) are unul sau mai mulți copii care au revenit în țara de origine după o experiență de peste un an de migrație; d) are membri adulți cu dizabilități care le afectează semnificativ calitatea vieții și participarea lor la viața socială; e) are cel puțin un membru al familiei care nu are acte de stare civilă; f) **a avut sau are unul sau mai mulți copii pentru care a fost stabilită o măsură de protecție specială, în condițiile Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;** g) a avut sau are unul sau mai mulți copii părăsiți în unitățile sanitare; h) a avut sau are unul sau mai mulți membri condamnați la o pedeapsă privativă de libertate.

⁴ Legea nr.156/2023 art.23 alin. (3) - Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunii se fac de către persoanele împuternicite din cadrul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale și din agențiile teritoriale pentru plăți și inspecție socială.

⁵ **Legea nr. 248/2015 -art.2 alin. (1):** Stimulentele educaționale se acordă **copiilor din familiile care au stabilit dreptul la alocație pentru susținerea familiei acordată în baza Legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare, indiferent dacă familia se află în plata acestui drept sau acesta este suspendat.**

art. 14 (1), faptul că: „*Acordarea sau respingerea dreptului la stimulent se face prin dispoziție scrisă a primarului, care se emite pentru toată perioada prevăzută la art. 7¹ alin. (1)*”⁶.”

Din analiza răspunsurilor comunicate, raportat la normele legale în vigoare analizate anterior, incidente în acest caz, au fost reținute următoarele **concluzii**:

1.- **La nivelul serviciului de asistență socială din cadrul autorității publice locale nu sunt cunoscute dispoziții elementare cuprinse în legislația actuală referitoare la protecția copilului.** Primăria municipiului Vatra Dornei afirmă că „*în cazul copiilor nu s-a întocmit un plan de servicii întrucât mama nu a solicitat instituirea unei măsuri de protecție pentru aceștia*”. Or, obligația întocmirii planului de servicii intervine în cazul identificării unor vulnerabilități (evidente în cazul acestei familii monoparentale), rolul acestui document fiind acela de planificare a acordării serviciilor, a beneficiilor, precum și a modului de monitorizare a familiei, în scopul prevenirii abuzului, neglijării, exploatării și a oricăror forme de violență asupra copilului sau separării copilului de familia sa, având numai în mod excepțional finalitatea transmiterii propunerii de instituire a unei măsuri de protecție socială către direcția generală de asistență socială și protecția copilului, numai dacă, după acordarea serviciilor prevăzute de acest plan, se constată că menținerea copilului alături de părinții săi nu este posibilă.

2. **Deși dispozițiile Legii nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate, republicată, impune în cazul analizat acordarea din oficiu a stimulentului educațional, având în vedere îndeplinirea condiției prevăzută de art. 2 alin. (1) (familia are stabilit dreptul la alocație pentru susținerea familiei acordată în baza Legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare), Primăria municipiului Vatra Dornei motivează neîndeplinirea a cestei obligații prin faptul că: „*Pentru copilul înscris la grădiniță nu s-a acordat stimulent educațional întrucât mama nu a solicitat acordarea acestui tip de beneficiu social.*”**

3. **Autoritatea publică locală nu și-a îndeplinit obligația de a informa familia în legătură cu drepturile pe care le au, precum și asupra modalității de acordare a drepturilor de asistență socială și de asigurări sociale, obligație prevăzută expres atât de art. 48 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cât și de art. 8 alin. (7) din Anexa 2 la H.G. nr.797/2017 (Regulamentul-cadru de organizare și funcționare al direcției de asistență socială organizate în subordinea consiliilor locale ale municipiilor și orașelor).**

Având în vedere argumentele prezentate, în temeiul dispozițiilor art. 59 din Constituția României și ale art. 15 alin. (2), art. 16, art. 24 alin. (1) și (2) și art. 26 alin. (2) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată;

Pentru realizarea scopului constituțional și legal privind apărarea și protecția drepturilor și libertăților persoanelor fizice în raporturile cu autoritățile publice, Avocatul Poporului emite următoarea:

⁶ Stimulentul se acordă lunar, pe perioada participării copilului la activitățile organizate în cadrul unităților din învățământul preșcolar, în perioada septembrie-iunie. Această perioadă include și zilele libere acordate prin lege, vacanțele și programul național „Școala altfel”.

R E C O M A N D A R E

I. În temeiul art. 154 din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, ce îi conferă funcția de garant al respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, în calitatea sa de autoritate publică executivă a administrației publice locale, **primarul Municipiului Vatra Dornei, județul Suceava, va proceda la:**

1. dispunerea măsurilor corespunzătoare în vederea întocmirii planului de servicii, atât în acest caz, în scopul prevenirii separării copiilor familiei monoparentale de familie, luând în considerare inclusiv faptul că nerespectare acestei obligații constituie contravenția prevăzută de dispozițiile art. 23 din Legea nr. 156/2023 privind organizarea activității de prevenire a separării copilului de familie, dar și pentru alte situații asemănătoare din comunitate, în care sunt identificate vulnerabilitățile prevăzute de art. 5 din aceeași lege;

2. acordarea stimulentei educaționale pentru copilul _____, înscris la grădiniță, luând în considerare că acest drept, potrivit Legii nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate, republicată, prevăzută de art.2 alin. (1), se acordă din oficiu copiilor din familiile care au stabilit dreptul la alocație pentru susținerea familiei acordată în baza Legii nr. 277/2010 privind alocația pentru susținerea familiei, republicată, cu modificările și completările ulterioare, situație în care se află minorul în acest caz;

3. efectuarea, la un interval de cel mult 6 luni, în conformitate cu dispozițiile art. 4 alin. (3) din Legea nr. 248/2015 privind stimularea participării în învățământul preșcolar a copiilor provenind din familii defavorizate, republicată, a unor campanii de informare și consiliere a familiilor care îndeplinesc condițiile de eligibilitate, cu privire la importanța înscrierii copiilor la grădiniță și la metodologia de funcționare a legii;

4. dispunerea măsurilor necesare cunoașterii și aplicării corespunzătoare, de către angajații serviciului public de asistență socială organizat la nivelul Municipiului Vatra Dornei, a normelor referitoare la protecția copilului prevăzute atât de Legea nr. 272/2004, privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și în legislația conexasă.

II. Primarul municipiului Vatra Dornei, județul Suceava, va informa instituția Avocatul Poporului, prin Biroul Teritorial Suceava, în termen de 30 de zile, comunicând în scris măsurile dispuse cu privire la însușirea prezentei Recomandări.

AVOCATUL POPORULUI,

RENATE WEBER

București, noiembrie 2023